

چکیده

شیرهای سنگی، یادمان‌های نمادینی هستند که روزگاری به‌وفور در گورستان‌های استان چهارمحال و بختیاری یافت می‌شدند، اما مدت‌زمانی است که در مقابله با مسائلی چون عوامل آسیب‌رسان بیرونی، انحراف و یا خارج شدن از بستر زمین و عوامل آسیب‌رسان انسانی چون سرقت، دچار تخریب شده‌اند. در بدو امر تنها راه‌حل حفاظتی می‌تواند انتقال این آثار از مکان اصلی خود، گورستان تاریخی، و در نتیجه دوری از همه‌ی عوامل آسیب‌رسان باشد. اما شیرهای سنگی نوعی از یادمان‌های تدفینی خاص گورستان‌های تاریخی منطقه هستند که برای قرارگیری در آن فضا آفریده شده و با فضای پیرامون خود همزیستی می‌کنند و خارج کردن آن‌ها از مکان اصلی و نصب در مکانی به غیر از جایی که در آن ساخته شده‌اند جایز نیست؛ مگر برای نجات یادمان و وقتی امکان نجات آن به هر صورت دیگری وجود نداشته باشد. بنابراین حفاظت اثر به‌نحو مطلوب مستلزم حفاظت فضای پیرامونی است که اثر در آن قرار گرفته است. اما چالش‌های موجود برای دستیابی به چنین اهدافی، می‌تواند شامل چگونگی حفاظت این آثار سنگی در فضای باز، استقرار شیرهای سنگی به گونه‌ای مطلوب در گورستان و چگونگی پی‌ریزی برنامه‌ی حفاظتی برای یک گورستان تاریخی باشد. این پژوهش به‌صورت میدانی با ارزیابی شرایط گورستان‌هایی که شیرهای سنگی را در خود جای داده‌اند و بررسی انواع سنگ‌های مورد استفاده، آسیب‌ها و منابع آنها انجام شده است که به دلیل زیاد بودن تعداد شیرها (بطور تقریبی صد عدد) و گورستان‌های موجود و نیز یکسان بودن انواع آسیب‌ها، تنها آسیب‌شناسی یک گورستان مطرح شده است. پس از مطالعات کتابخانه‌ای در خصوص راه‌های درمان سنگ، روش استحکام‌بخشی سنگ‌های کربناتی با استفاده از نانوذرات هیدروکسید کلسیم به‌صورت عملی بررسی شده که نتیجه به‌دست آمده از این روش البته با در نظر گرفتن ملاحظات خاص خود نشان می‌دهد که می‌تواند رویکردی مناسب جهت استحکام‌بخشی سنگ‌های کربناتی باشد. استحکام‌بخشی با روش بیولوژیکی نیز به‌صورت تئوری بررسی شده و به‌صورت عملی تا مرحله‌ی پیش رفته است اما این روش نیازمند بررسی بیشتری در مطالعات محلی کشورمان می‌باشد چراکه مقالات زیاد منتشر شده در این زمینه گویای کاربردی بودن روش مذکور می‌باشد. در ادامه با بررسی لزوم استقرار مناسب شیرهای سنگی، به ضرورت حفاظت شیرهای سنگی در گورستان تاریخی اشاره شده است. در پایان سایت پلان یکی از گورستان‌های تاریخی که در فصل اول به آن اشاره شده است همراه با جانمایی یک سری ملزومات حفاظتی که در پی

بررسی شرایط و نیازهای گورستان در نظر گرفته شده است، نیز به عنوان تجربه ای جهت تهیه یک برنامه حفاظتی برای یک گورستان تاریخی (هرچند ساده و البته اجرایی) آمده است.